

LIBRI~~Ź~~ DRUGI

DA JE 'VO NĄPRIDAK?

Velaarçane, progledajte!
I dobro promislite! Bo¹:
Na nqaših smookvah cveeta (o Petrovoj) više nii;
niima ni groozdja na lozi a još maalo pã ni looz;
mãstlina nan uzkracuje rood svooj;
ni poljca više hrãnu ne donosu;
oovce va oogradah na varhu više ne bleejuu;
volqov po vosicih odãvno vec/niima;
sardela je doošla kakol' papaliina;
a skardiinul nider ni za liik;
riba se je mãkla od svojih brãkqov
i od stãrih poošt.
A mii? Radujemo li se još va Gospodinu?
I kliičemo li Bogu - Spasitelju svoomu?
Oli smo odrizane jaalove loze za ogãnj naložiti!?

¹Po Hab 3, 17-18

NÁSLOVI VA LIBRIČU DRUGOMU²

VI. Žuhko porugljive

Ribarič-vlašetič	7
Juopinci	9
Dvâ Ivič Praavednič	11
Da sviit nâprid gree?	13
Motori i letrika	14
Cveeč više ne mirliše	15
Liipi-zdraavi martyci	16
Po japônsku	17
Ne bi dô da bi pô	18

VII. Pivan i plaačin

Suuihi ziidi saad zeleni ol' brezduušno razvôljeni	21
Vaapaj	22
Jâ i Sakaruun	23
Zaamarli škoolj	26
Moliitva i moliitba oli Uun oduvik voli i da Ga se moli	27
Božič	29
Modeerna žena oliti Nova Lilit	30
Bogâststvo	31
Svaršeetâk zemâljski	32
Ča je nâñ lumjin?!	33
Ča je čovik?	34
Ča je meni imeno?	35
Nâš did Roko	36
Mojooj maateri	39
Oo, Maati Harvâtska! / O, Hrvatska Mati!	42/44
Mâ Antica - miljenica	46
Moja Moorica	48
Zemlja se jopet vartii	49
S Bogun ostâj novi Veli Râte!	50

²**Pojašnjenje o pravopisanju:** Glasi zapisani slovima “â” i “ô” su samoglasnici - redom tzv. zatvoreno (muklo) “a” i zatvoreno (muklo) “o”. *Nisu dvoglasnici!* (I “â” i “ô” su, po sebi, malo duži od “a” i “o” redom.) Glas zapisan slovom “č” zamjenjuje standardno “ć”. (U čakavščini je znatno “mekši” nego u štokavštini.) Dvostruko napisan samoglasnik je dug. Podcrtano slovo (samoglasnik) označuje glavni (jednecati težinski) naglasak u višeslogovnoj rieči. Suglasnik s točkom izpod sebe jedva se čuje ili se, često, ne izgovara.

Gr̃oblje od pokoja 52

XXX

VI. ŽŮHKO PORUGLJIVE

*Kađ zplivaju opačine,
lupežčine i lažine,
glupoščine i taščine . . . ,
ja ne morin s miirun stôti:
žuhko ču se naruugaati,
a ne glâvu okričati.*

³Ribarič-vlašetič⁴

Raatnih godišč žmānski tič,
 ki s' o' vaavik vlašetič,
 nakānili, odluučili
 da na rībe če hoditi.

*

Sviin nan je too drāgo biilo:
 Neka, neka - Bogu fāla!
 Bar če kii ovde ostaati
 škoolj i moore očuuvaati.
 Kač je volje - naučit' če
 kako triba poštiivaati
 ča va mooru žiivii; znaati
 koliko mu vazimati;
 kač ga triba odmōraati
 (i s mālīn se kuntentaati.)

*

Takor van je too počalo,
 ma nii dugo potraajalo.

Kač smo bolje pogljedali
 na oko smo skoro paali:
 s migavico oruu vaale
 kade s' gojuu rībe mālē;
 a lostire mesnatice
 pokošene ležuu nice;
 s luudrun dvā put' zapasuju
 vaale, brāci veli, mālī
 i okolo svi puntālī;
 a ča s' buužu vavuučee
 s puško' sve se potuučee;
 va dunbiinjū s boco', noču,
 do ālige na dnu njoru
 di s' zubāci na odmoru;
 obkoljuju i bračič
 s mrižami - va logerič,
 unda tiraj - rībo zletī
 i va mrižu se zapletī!

³zd240311

⁴Od vaavik težācin i novin takobože rībarin, ki mislu da moore i (njhovo) žmānsko polje nīmāju niš jedno s drugin.

Moodro-beeli patroljeeri
 tako baarzo tudeej vozu
 da ne moru dobro viiti
 ča to činu, ča to lovu
 novi žmānski ribarič.
 Zāto njiih i nii kriiviti!
 Ča da vāzmu kašeticu
 oli staarnu kuu ribicu?!
 Ko da j' lavko, ljuudi moji,
 okričati jin glavicu!
 sāmō zločest čovik more
 špuntaati jin tuu sitnicu.

*

Da 'vo naaši stāri vidu
 još jedōn put bi umarli
 piitaajuč nās i sebe:
 Poslin iljad godišč, dico,
 koomu ste to moore dāli?

Tako je to ka' se misli
 da se z moora sāmō znima,
 graabi, guuli i otima -
 - ko da j' vriča i dna niima.
 Muraali bi zapāntiti,
 liipi moji žmānski tič:
 Od ingoorda i pohleepna
 nikad ribar nee čē ziiti!

*

Ma, jopeta, s druge bānde,
 nii se njiin saad ni čuditi:
 vō'vu sviitu danāšnjemu
 od kooga su moogli učiti?!

*

Nān se očē nādiijati
 da čē žmānski vlašetič,
 ('ko postaanu ribarič)
 kaač li - taač li progļjedati!

⁵Juopinci

Svaaki dān i sa sviih strān
 Juopinci greedu k nān.
 Od Ingļeežke, Nizkozeemske,
 Švedije i Finlandije,
 i briselskee Kumpanjije.
 Daržuu se ko mudrovčič,
 a tekar su lisičič;
 naduuti ko paunič,
 brabonjaaju ko kozlič;
 *
 Morete li zamisliti(?):
 Počōli su nas učiti
 kako čemo - dobri biti!
 *
 Da s' murāmo zpitomiti;
 stārīh nāvāād se klonīti;
 od Gospoda odelīti;
 ...

Otca, maater bandunaati -
 - va staarežki doom poslaati;
 za ditetu pleskan daati -
 - va paržuunu čēs se nājti,
 al' ubīt' ga nerojena
 smii, po njīmih, svaaka ženā;
 priateljā da's izdaati,
 čiin se za to dobro plāti;
 zemlju brānīt', Bože mili,
 da se nii'ste usuudīli;
 za španjulet zapōlīti -
 - jooh i ajmeh čē ti bīti,
 ali kokasroolu pīti -
 - od zdrāvlja čēs poletīti;
 za bludniiške nāstranoosti -
 - da su ča i čestitoosti;
 kii jih imā da se diiči,
 a ne da se doma liiči!

Da su sve too stečevine
 buduuće nan Juropine
 (kã još nii ni zakorãkla,
 ni pleene s guzice mãkla!).

*

Oo, neuki Juropinci,
 glagoljivi vii tujiinci:
 Ma, mii smo saborovaali,
 župãne i bãne 'zbrãli
 kađ ste vii v pećnah stãli!
 Roba niis' nĩkad imaali.

*

VII da ćete NãS ućiti
 ča to znãći - čovik bićiti?!

...

Oo, nesriićni Juopinci
 (i vii zgoor njiih ki ste Tminci):
 Gospodina ste izdaali
 i Lažiivcu se prodaali
 za vlãst sviituun da b' grampaali.
 Ča mislite - da za vaavik
 traajati će otĩ bãli!?

Jedno ću van svitovati:
 "Da biš moga čã prãvljaati,
 stvãri tribaš dobro znaati;
 a da biš smii govoriti
 prija murãš uzljuubiti."

*

Zãto, drãgi Juropinci
 (i vii, luudi, "naaši" siinci),
 pojte doma i ućite!
 Istinon se nahrãnite!
 Saardce zpĩd glãvee staavite!
 Pã, ka' nas i zavolite,
 unda nan jopet dojdite!

⁶Dvā Ivičā Praavedničā

Još od raanih deved'šeetih
dvā prizrijala mužkičā
za oko su mi zadila,
za uho se zalipila.

*

Paruu da su "na umoru"
i 'z tarbuhov da govoru;
glāsa 'ni ne išijvaju,
mejuuse se "ne poznāju",
s drugimi se ne kāraju.

Dāju zeeru naslutiti
(kii to umii dobro viiti)
da jin niš ne more biti.

*

Ko da su z drugoga sviita
(da ne rečin - s Marsa paali)
i da jih se raat ne tjiče;
ili da su, ne dāj Bože!,
čaarni kuntrat podpisaali.

Kad su drugi karvārili
svā ognjiiščā ostaavili
(va livicah s vriččami -
- va desnicah s krunicami),
uni su nan govorili

kakor smo i sāmi kriivi;
da ča smo se razdvājaali -
- daržaavu svoju stvāraali.

*

Dokle smo mii ratovaali
(s puškon ol' brez), pomāgaali,
nejač, starčad spasiivaali
i sotoni na puut staali -
- 'ni da bi razgovāraali;
'ko: triba, se "izpričali";

Jugotminu očuuvaali.
A 'ni, kii nas je "zavaadi",
da če doojti "svitskooj prāvdi".
(Ča su deset godišč - spāli?!)

Šim*iq*a su slaali v' grād
 di stoluje čaarni vråg -
 - da nauuči ča je "prāv",
 a Sip*iq*' je teka prid
 "niti naanu - niti did";
 i zākuun svas promin*i*:
 Kii se j' brān*i*, toov je kriiv.
 (Zāto ča je ostō žiiv!)

*

Nii van biilo 'miisijice
 brez jednōoga od dvoj*i*ce;
 a kad tri*bala* je smuutn*ja*
 (mej nārodu sva pomuutn*ja*)
 oba dvā su biila nuut*ra*.

*

Ma san jih odma' šervō
 i uza*l* v' drobu vezō:
 Ovi *q*e nan tuu*q* glāvu
 (a ne oni "sa Moraavu") -
 - znān njihovu "viru" prāvu!

Viit' *q*š baarzo ča *q*e bi*t*i -
 - kii *q*' Harvāt*i*in doskoč*i*t*i*
 i jā*ja* jin prignjeeč*i*t*i*!
 Vlāst Ivaanin (a ča s naami?).

*

Tako se j' i dogodilo,
 i svimin se saad odkrilo:
 Eno, jedōn v' Novijoorki,
 a drugi na Pantovčooorki.
 Prōvdu deelu, puuče m*ili*,
 baš kakor su govor*ili*.
 Uvoznu i obečānu,
 sāmō za nās paričānu.
 Jooh Harvātu kii ju snijee,
 i ajme - ka*d* ju dobij*e*!

*

A naaš*i* vaarl*i* Ivi*q*!*?*
 Čuuvaju jih loger*iq*.
 Kii b' saad smii Šiimi i Joosu
 baaren maalo daat' po nosu?!

*

Ča je to muraalo bi*t*i
 i prija se dogod*i*t*i*?
 Kā harvātska maater more
 takor siini odgojiti?!

⁷Da sviit nãprid gree?
(I uun kii je v' jaamu pô je nãprid hodi!)

Više, baržje, bolje(?), lagje;;
 ča maanje rãditi;
 ne puno misliti
 niti se moliti,
 a dugo žiiviti -
 - i ne oboliti.

Na smečuu sve liipo piiše
 ča to sviit danaska iišče.

Ali zãč, zãč?
 Zãč je tolik tmãč?
 Ča jih to tiščii toli
 da su rãzbør zgubili?

Strãh, sãmo strãh!
 Strãh od smaarti, znãj,
 kã je za njiih krãj.

Jerbo ne veruju
 da je život dãr,
 dãr za vaavik dãn.
 I da je smaart - niščē:
 mučna vrãta zô'no višje.

Niti se ufaju
 va blaagoslov s'goor,
 nego va obmanu
 i va baanak svooj.

Da jin je sve znaati,
 sve dobro činiti,
 bo je brez ljubaavi
 nee čē jih spãsiti.

Po smečuu se vidi sve
 za čiin to sviit danãs gree.

⁸Motori i letrika

Motori i letrika - puno dobra stvar:
 Bo, za te^žku ra^đu ne tri^ba to^var,
 i, umisto da s' odm^araš,
 tii vrimeⁿa im^aš - za drugi pos^ol;
 unda, kii bi još uz uljanicu
 zaajedno molii krunicu;
 ol' z Raazgovora ugoodnoga
 proštii kuu liipu piismicu;
 oli se razgov^aro -
 - naaših st^arih spomiⁿj^o,
 ka^d na š^oroj skaatulici
 more gljedat' sapunicu
 uz šupidnu reklaamicu?
 Ali ča me n^ajve^č č^udi:
 Ne veruju vi^še lju^udi!
 Čiin nan je struuja poteekla,
 čeljad se j' vi^re odre^ekla:
 Ne veruju da ~~č~~e sutra
 bi^ti hr^anee ko i se^uutra.
 Nego, graabi, lo^vi i tir^aj,
 v' jaceeru sve poš^tiv^aj!
 Ča te briiga da ~~č~~š poslin,
 ol' za jednuu godinicu,
 hitit' ~~č~~a baar polovicu.
 Tako^r nan se i dogodi
 da se sveto maanje lo^vi.
 V^rag pones^a frižideeri
 i 'ne skrinje-ledenice!
 Poklen su nan v' ku^če doošli
 nii'smo jili friiškee pi~~č~~e.
 Jee da smo biili lačⁿiji,
 ali z^ato i zdraviji,
 ma i zeeru - pametniji.

⁹Cvee~~e~~ vi~~s~~e ne mirli~~s~~e

Ča se je 'vo dogodilo?!
 Cvee~~e~~ je svooj voonj zgubilo.
 Niti šusta - niti gušta;
 žiivo zgljeeda - maartvo gljeda.
 Ko plaastika piturāna,
 uz oogradu naštokāna,
 po policah poštivāna.

Je li ga kii gruubo prooklja!?
 Da nii bolest kuužna doošla?
 Oli su ki strukovnjāci
 kemijaali, čā sprāvljaali,
 ubādaali i tiš~~e~~ali,
 simeno mu baštardaali
 ter mu duušu otrovaali?

Kađ se sitin 'nooga reesa
 od naašega vaartla šestna:
 ljiljani, sve lukovice,
 neveni i ma~~e~~uhice,
 vele roože i roožice,
 svakovarstne mirisnice.

Ma, od jednee roože sāmo
 ceelo selo je vonjaalo,
 ko da je rāj - mirlisalo,
 ugoodno nas opijaalo,
 k nebu saardce uzdzalo.

A danāska, za vonjaati -
 - vražjeega li dela, ljuudi!,
 cvee~~e~~ dāju namuš~~e~~ati.
 Zāto kuumin, Boog mi prosti! -
 - puuknuti ~~e~~u od jiidosti,
 ne nosite oto cvee~~e~~
 njōnke na grob u žaalosti!

.

¹⁰Līpi-zdraavi mart̃yci

Več' nii vāžno ni bit' žiiv -
 - lipozdrāvlje saad je ciilj!

Još jedno je Boožje sredstvo
 sām' postaalo sebi svarhon

*

Likāri, ki liičit' znaaju(!),
 medicīnu sāmō dāju.

Parā mi se (gruubo j' čuti):
 Farmacija kaašu muuti.

*

Maazati se i gučati
 eliksiiri, priparāti, . . .

I tako č' v' grobniḥ jārcih
 ležaat' - līpi-zdraavi mart̃yci.

¹¹Po jap^onsku

O^oli šku^uri,
 guzi^ce go^le.
 Bo duu^šee nii
 to me^eso gree.
 Mode^erne žene.

¹²Ne bi dô da bi pô

Jema l' bunboon ol' gomicu,
 slâdku paaštu, liizaalicu,
 ôkulâtu ol' tuurticu . . . ,
 moreš bîti ne znân kii,
 ne bi s toboon podeliî.

Za frenje da ne govōrin!
 Vîto, frulu, škriipaavicu . . . ,
 svižgavicu ni streelicu
 ne dâ va tuuju rukicu.

Na kraaju je ostô sâm -
 - od svec diţcee bandunân
 da se jîigra kako znâ.

Kađ bi nan se prikuštô,
 čulo b' se u jedôn glâs:

Ne bi dô da bi pô!

.

VII. PĪVAN I PLĀAČIN

.

*Odkaađ j^á za sebe zn^án,
"vo se piitan svaaki d^án -
- čiin se zbudin, raano zjuutra:
Jee li čeera bilo gorje
(jer danás da nan je bolje!)
nego ča če biti sutra?*

¹³Suuhi ziidi saad zeleni ol' brezduušno razvôljeni¹⁴

Suuhi ziidi svud okolo:
 tãnki, širlji i debeli,
 stegljãsti i gomilasti,
 nasuuti i unjilasti
 utonuli u zeleno
 od nebrige i liinoosti.
 Poot i žuulji nebrojeni,
 karvãvi i probijeni,
 za viike su jih kolaali
 i kamiinje cimentaali.
 Njih nii viiti, ma toote su:
 koosti naaših didov stãrih
 spuu va njimih pokrivene
 s maarton, smriičuun i smardelon.

I, 'ko ti je saardce velo,
 odma' ÷š jih o÷uutiti:
 priko uuzkih mej-puti÷ov,
 zavojitih sviih klanči÷ov,
 spomiinju se, i molu nas:

Pokoja nan, dico, daajte!
 Ne vôljajte, ne ravnaajte!
 I brezduušno ne razme÷te
 truudi, muke ugrađene!

Verujte nan
 jer mii znãmo:
 Puut široki i zravnaani,
 z nevolje vas
 zpeljaat' nee'÷e.

¹³vr100813¹⁴Saavarskin Kotruljan i sviin iin in pogardan ča brezduušno rušu ziidi i tuučuu škanji po naaših školjih.

¹⁵Vaapaj

Oo harvätski seljane,
 gljedan vas skrooz zluudene;
 po sviitu glavinjäte,
 za sträne rabotate.

Bandunaali ste imõnja,
 zapustili svoja stõnja.
 Starčad samu ostaavili,
 od vnučiov odelili:
 Präzne ruuke i kolena;
 oči željni porojeenja,
 suuhi šäpi, gluuhi dvoor
 njiin su saada raazgovor.

Oo moji vel'aaräne,
 gruun nas ne ub', muunjene!
 Kii nas je to privaari
 (i s läžimi namämii)
 da je bolje poojti v' gräd
 nego svooj bit' gospodär?!

¹⁶Jā i Sakaruun¹⁷

Sakaruun! Sakaruun!
 Kā sakeera! Kii sanbuun!
 Zaarna tucna bilijuuni -
 - bliištu se ko lampijuuni.

Lopaatica i Lopaata,
 Bārbina i taarsje z Blaata
 garluu njega kolo vrāta.
 Meežanj mu se je odmaaka
 da bi imō više zrāka;
 Zlātņi varh ođzgoor stražāri
 da ne doođu zli kuņsāri.

Dohodin mu svaako leto:
 Pozdraavin ga mīlo, sveeto.
 Uun me gaarli pā zuzori:
 “Ma di si mi do saad biī!?
 Ča si okolo činiī?

’Vako sām - san se zmorīi.”

Pā ga māzin, umirujin
 čīistin, reedin, pomlađujin.
 Povīdan mu sve po reedu
 kaamo Sliipci danās greedu;
 sviit za njmī ne misleeč
 va Smaartnu ē jaamu leč.

Unda mislin: “Bože mooj,
 kā lipota - posō! Tvooj!

Kii to viiti ne umīi,
 Tii mu oči otvori!”

I, maalo se uznesīin
 jer si reka da si Tii
 mene zādnjega stvoriī,
 Sebi nālik učiīi.

¹⁶gp090512

¹⁷kakoov je bii za mojēe mlaadosti

¹⁸Nikolikor godišč/poslin¹⁹:

Dooša san mu nikidān
 (pār ga godišč/bandunō):
 Jedva san ga pripoznō!
 Nāša san ga di zdahnjiiva -
 - sa strāšnoon se smaarcu riiva.
 Sakaruunu, lliipi mooj,
 Sakaruunu, drāgi mooj,
 ča t' je ućinii dušmān' tvooj!?
 Di su tve o' žāla,peerle
 kulājnu ča su ti zplele!?
 Kii ti je ukrō sanbuun -
 - lampijuunoov bilijuun!?
 Kade su ti rici vlāsi
 ča jih juužni vetar maarsi!?
 Di su tvoji moodri oči
 ča su sjaali i po noč!?
 Ono tvoje liice beelo
 oguuljeno saad je ceelo.
 Sve ugāslo, sve zaamarlo,
 razkopano, razbijeno,
 ruvināno, razneseno, ...
 Bože mili, jā san kriiv
 ča nii'sōn uz njega biil!
 Kad bin umii nariikaati
 i sedan dāān ne fermaati
 ne bin moga oplaakati
 jaad i muku, čemer svooj -
 - Sakaruunu, jaadni mooj!
 Prokljeet da je toov turizam
 ča za špoorku koriist nikin
 duušu rodu nan ubiija,
 i od raaja pakōl sviija!
 Oo, brezduušni županič,
 i mutavi vii saljčič,
 i vii žmānski luupežič
 (i božāvski stupidič),

¹⁸_{xr110814}

¹⁹kad su ga županija i oobćina na Saljih vazeele "pod svoje"!

pohleepni i grabežljivi,
 prodāli ste ga, izdaali -
 - a n' ime mu nii'ste znaali!

Njega žiivoga živcaata,
 nājlipjega u Harvāta,
 vii ste zvāli "SaHarun" -
 - puustiinjski, martvi kantun.

I baš too je saad postō
 poklen van je v' ruuke pō.

Jee li kaštiig oli nii?
 Zāč je to Boog dopustii?

Ma je, jopet, obečō:
 I žmuuļ vodee kii nii dō,
 čēpaat' čē ča meritā.

²⁰Zaamarli škoolj

Unda kaḁ san mǎli bii,
 svukuder san jǎ hodii:
 kruz draažice i dolčiči,
 za ovcaami, priko poolj,
 po oogradah i pod kruug . . . -
 - svuder je bii kakoov puut.
 Saad je šuma sve pokrila
 i ostalo podušila:
 škaalja, zeemlja, ziid, gomila,
 puuti, klõnci, sva pojila . . .
 spuu zpod kooltre oḁ zelenila.
 Unde di je taarsje biilo:
 zdraača, gaarmlje i bušilo;
 uokolo još i gorje:
 ne pomišljaj da's pasaati
 kudeej s' užo blāgo gnaati!
 Divljii golub i gaarlice,
 gardelijini i selice,
 darljuuška i poljske tice,
 uz njiih zeeci i kunice,
 dofijn reebci-žitoždeerci
 nestaali su hametice.
 Ostaale su sǎmo vraane,
 fuurbaste i prifrigane,
 i kaalebi - na sve strāne,
 kii nan prija ne bi biili
 va porat ni prismardili
 (na Goolcu su se plodili).
 A noču, kaḁ sklopin oči,
 vidin, vee!, dohodu ljuudi:
 tuuji, strāni, iine čuudi -
 - i mooj škoolj ko da se buudi.
 Ma saad jjma novo liice -
 - strānāac mi je i jeežiin se.

²¹Moliitva i moliitba
oli
 Uun oduvik voli i da Ga se moli

Ča je to moliitva(?)
 vaavik se zapiitan
 kad sklôpaaju ruuke
 zvânka i znuutra zguubljen,
 ne znân više di san,
 a čôsto ni kii san,
 nit' jee li Mu, zmantân,
 sâmo zanoviitan.

Ma, znân jâ, ko i vii,
 da j' moliitva ono
 kada Mu se pridâš;
 i kad Mu dopuustiš
 da NJigova volja
 uvik zâdnja bude,
 ča biilo da biilo -
 - ča god da se sbude.

I Uun puno voli
 da Mu se jâ, zmučen,
 griišan, tako molin!

Ali, jopet, činii mi se:
 Svaaki put kad Uun me
 zperee, 'zdraavi, osokoli,
 ko da bi mi hotii
 još nič darovaati,
 kad se ne bin srâmi
 of NJega iskaati.

²¹st281218 (Nevina dičica)

Ko da Mu je puno drágo
 da, ko diite od maatere,
 iišqn i nič baš za sebe.
 To j' moliitba, kad je čiista,
 kooj ne more odoliti,
 tucan dar mi uzkrátiti.

Oo, da samo znáte
 (ča j' oduvik biilo)
 koliko je NJemu
 dariivaati milo!

Jerbo Uun baš voli
 da zkruušeno diite
 i tako Ga moli.

²²Božič/
(Zvezdani R.)

Evo nan ga jopet! - Božič!!!

Tepal, puun raadosti -
- spās nan obečāni
od griihooov i propasti.

Nikin je toov blāg-dān
običan, i ne vāžōn,
a mnozin je sāmo
priiča - dičjii sān

Pā kupuju i luduju,
veseluu se - ne raduju,
šāre škaatule daruju,
od vās isto očekuju.

Oliti po merikānski:
pod boričun su paketi,
luude želje na pameeti.
a jelen po zrāku letii.

Božič/ slaavit' brez Božiča,
sotonska je smicalica.

Niima "duuha od Božiča".
brez RODJENOGA Ditiča!

Bo ča drugo je Božič/
do l' jedini nan Ditič/
- māli, tek rodjen' čovik,
i Boog veli - zavaavik!

Ma murā se uvik
Uun znova roditi
i sardāšce svoje
posve obnoviti.

(Zāč? Zāto ča mu ga mii svaako godiščē,
ceeloga, skrooz na skrooz,
nebrojeno puti - probodemo.)

²³Modeerna žena*oliti*

Nova Lilit

Reekli su joj da more ča oče,
 reekli su joj da smii ča god more,
 i reekli su da joj j' sãmoj bolje.

Kakor dookaz za "slobodna" biti,
 čeedo svoje da smii i ubiti,
 a zãkon će nedelo pokriti.

I una je zagucaala.
 Lãžcu je poverovala
 i - va mrãčnu jaamu paala.

Pã saad, evo, njoojzi ti nevolje:
 Hotila bi naazad jer joj j' gorje,
 oče vãnka, ma sãma ne more.

Bo joj se je tekar razsvanulo -
 - fãlšo sviitlo u oči joj tuuklo
 kožu guj'nu kađ joj je navuuklo.

A naana je liipo svitovala:
Diite moje, ne smii se činiti
ča se posliñ ne dã popraaviti!

I saad vidi, kađ dãn kraaju gree
 a poroda niima 'kolo njee,
 ča j' tribala u osvīt ođ zoree:

da j' hotila ča su smaartne more;
 da slobodee nii od ljudske volje;
 da življeenja niima brez pokore.

²⁴Bogātstvo

(“Kade ti je blāgo, unde e ti biti i saardce.”)

Ča to znāci - bit' bogaat?

Ma, ča znāci to - imaat'?

*

Mučilo me puustih godišč,
sve dok nii'son praavo shvaati

ča se ne more poneesti -

- ča se murā bandunaati

(ko da tvoje nii ni bijlo),

ma i zlātun da s' to plātii..

Va škaatuli čovik žiivii.

I sve ča uun vā'nju klāje

va njooj sapeeto ostaaje.

A ono ča vānka dāje,

čekat' e ga zauvīke

kađ jedōnput z njee izājde.

Pā saad sāmī prosuudite

i sebi odgovorite:

Ča je blāgo nājvridnije

vānka ča s' murā čuvaati?

Jee l' čā zeeti ol' čā daati -

- priimaati ol' dariivaati?

²⁵Svaršeetåk zemåljski

Niima više 'nooga ča je biilo -
 - da j' za vaavik ča nan se j' činilo.

Vee, dohodi ča se nii ni snilo -
 - česa saardce još nii oqutulo!

Teelo novo duuše øe obuua,
 na dvii stråne da jih se razluuči.

S liive øe se stråhuun inkantaati,
 a s deesne øe NJega gloriјаati.

²⁶Ča je nān lumīin?!

Nikidān san čuu
gospodīna M.
kakor z duušeē pīva
pīismicu “Lumīin”.

Nii’sōn nīti znō
kii ju je napiisō -
- v’ saardcu odnjegovō;
nit’ kii ju je uglasbīi -
- takor mīlo uzvuučīi.

I jedōn i drugi,
i uun paarvi - tretji,
ko da su hotīli
duušu mi potreesti.

Jopet san zaplaaka,
ma čuu nīko nīi;
za njīih je molīitva:
Boog - blagoslovīi!

Bo je lumīin, kađ gorīi,
naaša ljubāv kā plāmtīi;
naaša vīra i ufōnje,
naaša gruustnja, uzdihanje.

Uz njega smo mii
i svi prija nās
zaajedno - žiivī,
i žuudimo - spās.

²⁷Ča je čovik?*(Petru i Gustu i Tiinu i Draagu i Mâti, i ...)*

...

Svaaki svoje brime nosi
 za koo niko ne smii znaati;
 svaak' kii piva imã piismu
 kuu van nee *œ* zapivati.

Unuutra je, njigovo je,
 ma ne more pokazaati.
 Doneest' *œ* to prid Onooga
 koomu murã račuun daati.

To ga dviže i snizuje;
 s tiin druguje i samuje.
 To ga hrãni, to ga jii,
 so tiin hodi*i*, so tiin spii.

Ne piitaj ga, ne moli!
 I ka' b' hotii - ne umii.
 Kii nii nãglas plaaka,
 toov to - razumii.

Ča je čovik, Bože mooj!?
 Život njigoov? - Radooost-bool!
 Jee, čudo je i dâr Tvooj.
 Ma, htii si da svaak' je - svooj?

Bo, tek takooov uun smii re*č*i
 (sãmog' sebe se odre*č*i -
 - kriiž vazeeti, ma garlee*č*i):
 za Toboo*n* *œ*u jã tarpee*č*i.

²⁸Ča je meni imeno?

Ime - to je imeno -
 - veletežko brimen
 klājeno na raamen
 nasleđeno simen
 kakovo jee plemen.

Kađ je sāmō ime
 oli golō sime,
 još je težje brime.
 Kii toot' kooga vozi?
 Vaaraju se mnozi!

Imeno me nosi,
 a brimenō kosi;
 simenō pronosi,
 plemenō uznosi,
 vrimenō - odnosi

Plemenō je spomen,
 simenō je koren,
 a imenō - noomen
 i za vaavik - oomen.
 Takor biilo! Aamen!

²⁹Năș did Roko

*Larooj njigoov i kadiinu
čuuuan va svoon škafetiinu,
da se sitin, kad otvorin,
moliitvicu zâ'nj da zmolin.*

*

Năș je did Roko
četardeeseet i pâr godiš/
va Merikah učinii.
Dvâ puta je, na krâtko,
doma dohodii,
ma bi se baarzo taamo vrâtii.
Puno i teežko je râdii,
liipi šooldi zarâdii,
sa siinuṽ velu kuṽu ugradii
(i drugomu siinu naa'pol),
svu fameju obskarbii.
A unda je va peensiju šô,
va stâri se krâj tornô,
da bi, napokon, maalo užiiivô.
Naana je, Boog ju pomiluj!, još prija,
od opakee bolesti nâglo umarla biila.

Trii godiiš/~~a~~ san imô
kad se j' did za'sve tornô.
I siṽan se kruz maglu:
čiin je dooša u kuṽu,
vazee je armoniku,
srid kuhinje, zpriid sviih nâs,
na katriidu se posee
i veselo zasviirô.

Va ustiih mu je pipica
 i čōsta podštāpalica:
 “Paasja vira!” - uun bi reka,
 čiin biš nepošteno steka.

Nājmlaaji san od sviuh bii,
 čuda po kuč činii:
 vāljō se - “pimpa!” zvodii,
 misu z glāvee govorii.

Vazee bi me za rukicu
 i popeljō na Glavicu;
 udeļa b’ mi i frulicu
 pā zasviirō kuu piismicu.

Biibliju je nāglas čita:
 od Josipa i braačē mu ... ,
 Daavida i Salomuuna ... ,
 Judiite i Esteree ... ,
 do prorokoov, Mesijee.

Doma smo kārte slāgaali -
 - nikog’ Čiina smo vaarali;
 a briiškulu i trošetu -
 - čiin san prispīi jā va peetu.

A kač bi uun sām jigrō,
 paarhoti san mu češljō,
 okol’ njega se motō,
 stālno mu zanoviitō.

Glās od Merik, nefaljeno,
 slušati se je tukaalo,
 ma, va naašoj kuč, znājte,
 nii mu se baš verovalo.

Kad bi kooga sirotoga
 pritiisnula ka potriba,
 naš did bi mu potih' reka:
 "Vazmi kolikor ti triba."

Va Merikah kad je bii,
 mlaaadjeg' braata je spasii.
 Kako mu se j' oduužii -
 - ta priiča duušu ledii.

Svačem b' me bii naučii
 da san unda ja marii -
 - samo san se htii jigraati
 i po škanjiih skakučati.

Dok san resa, u svit šo,
 v' glavi bin ga doziivo.
 Svakakovi čuu san kanti,
 ma je vnuk - didov zapanti!

Javili mi: did t' je umar -
 - baš na vratih od paržuuna;
 i nii's mu na pokop dooša -
 - još me griizee ta kriviinja.

Puno godiš/je pasaalo,
 vaavik te se spomiinjaalo:
 Dobri, dragi dide mooj -
 - Boog ti do viični pokooj!

*

Larooj zlatni, i kadiinu,
 daržiin njigoov v' škafetiinu,
 da se sitin, kad otvorin,
 moliitvicu za'nj da zmolin.

³⁰Mojooj maateri

Ne zamir' mi, mila maati,
 ča *ču* ovo poviidaati;
 ne tuužee*či*, nit' žaalu*či*,
 nego - tebi piva*juči*.

Nii'sõn ti 'vo moga re*či* -
 - da ti truud ne bude ve*či*;
 tii, da si 'vo unda čula,
 od tuugee b" mi umiinula.
 Saad, ka' si se priselila,
 duuša se je otvorila.

Prija Sunca, u zoru,
 ve*či* si biila va polju:
 kopaala i capunaala,
 zagaar*či*ala i šuuljaala.
 Tekar ka' bi zraka paala
 s brimenun si dohõjaala.

Ma se nii'si truudin dāla -
 - šiina t' se nii skunkulaala!

Peeno biš saz zmoorca doošla,
 čepaala b" se iina posla.
 Umõorna b" mi noge prāla
 (na svojiih si jedva stōla),
 na postilju me poneesla,
 znaamenala, zagaarlila
 i Bogu priporuučila.

Zaajedno bimo zmolili
 "Ān'jele, čuvāru mili".
 Unda biš me tii bušnula
 da b' glāva slādko usnula.

A poslin bin misli, sām:
 Kaaḁ ǝ proojti ova nooǝ,
 i sutrašnji ǝeli dān!?,
 da mi doojdeš uuru prija -
 - baar ka' zvoni Zdraav' Marija! -
 da me jopet klaadeš leǝ
 drāgon Bogu se moleeǝ.

A nedilju dočekati ... ?!
 pā se tebe nagljedati,
 s toboo se razgovāraati,
 vele tājne sve doznaati!

... ;

čigova je i zlookle je
 pranaana nan Uursa doošla?;
 kako to da j' umarla
 naaša naana Maraáčinka
 kǝ j' mlāda i šestna biila;
 i od kruha još dobrija?
 ča si čula i vidila -
 - kako su zvona zvonila,
 braat náš ka' je māli umar
 (na njivi si i taad biila!)?

Ča sve murān jā zmoliti
 da b" jih moga u snu viiti?;
 i, 'ǝ l' mi odgovōraati
 'ko jih buḁin čā piitaati?

...

I, zâč
 svi, ka' zreestuu veli,
 uvik ničto rabotaju,
 i više se ne jiiGRAJU?;

...

Jee, jee
 mene su svi kokulaali,
 tetošili, zabåvljaali;
 za sviih san bii “bistrič/ måli”.
 Zåt’ i nii’su pripoznaali
 da mi TVOJE saardce faali.

Jå, deveeti, nåjmlaaji,
 vaavik san te željan bii
 (ma ti reč/ nii’sõn htii).

Tekar poslin san odkrii
 da te nii’sõn privaari -
 - da maater sve razumii.

Ma mi nii’si reč/ smila
 da si više tii paatila!

³¹Oo, Maati Harvåtska!

Usnula si, truudna, no~~q~~ās
 grozomoorni sän
 o opaku novu dobu
 od skoråšnjih dään:
 da ženiitba sveeta tvoja
 nii sakrameent jåk,
 nego da je kuntrat sâmo,
 olit' niki - bråk,
 muuž da ti tvooj, miilje tvoje,
 jedno teelo s toboon ča jee,
 nii LJubljeni Dråg',
 nego da je, jooh ga tebi,
 sâmo tvooj - ortåk;
 diite da smiiš pobâciti
 kagod ti se o~~q~~,
 jer da 'no nii dâr od Boga
 nego prâvo oob~~q~~;
 a za uno ča ga rodiš
 da nii h~~q~~eer ni siin;
 uno da ~~q~~e odabraati
 (a skula mu "råzbor" daati)
 ča ~~q~~e biti, ča postaati;
 smit' ~~q~~e, dofjin, i minjaati,
 kuu svu robu nositi ~~q~~e:
 ga~~a~~~~q~~e, veštu oli niš~~q~~e.

³¹st031017

Oo, naaša Maati Harvåtska!

Da se zbuudiš tii danåska,
 sva zpotna i pristråvljena,
 od jeziva tooga sanka,
 baarzo, odmah, biš vidila:
 nii to sônja-mora biila
 veĉ stråšnoga stånja - sbilja.

Zajôkåvši garko, boolno,
 Maater Boožju biš zåzvala
 i Gospodu s(v)e pridåla,
 ter na zemlju martva paala.

³²Oo, Hrvatska Mati!

Usnila si, trudna, no~~ć~~as
 grozomoran san
 o nastranu novu dobu
 od skorašnjih daan':
 da ženitba sveeta tvoja
 ni j' sakrament jaak;
 to da tek je ugovorči~~ć~~,
 takozvani - braak,
 da ti muuž tvooj, miilje tvoje,
 jedno tieelo s tobom što je,
 niije LJubljeni ni Draag',
 nego da je, jao tebi,
 samo tvooj - ortaak;
 čedo da smješ pobaaciti
 kad god ti se hoće,
 jer da niije dar od'Boga
 nego praavo obće;
 a da ono koje rodiš
 niti koćer je nit' je siin;
 ono da će izabrati
 (škoola će mu "raazbor" dati)
 što ce biti, što postati;
 a smjeti će i mieenjati,
 kako mu već bude "šik":
 hlaće, suknju ili - ništ'.

Oo, Hrvatska Ma^{ti} na^{ša}!
 Da se danas tii probuudiš,
 sva u zno^{ju}, prestravljena,
 od jeziva to^{ga} sna,
 tii bi odmah uvidjela:
 sno^{morica} to niij' bi^{ila}
 nego straašnog sta^{anja} - sbi^{ilja}.
 Ja^uuknuvši go^{orko}, bo^{olno},
 Ma^{ter} Bo^{žju} bi za^{zvala}
 i Gos^{podu} s(v)e pre^{dala},
 pa na ze^{mlju} m^{rtva} pa^{la}.

Må Antica - miljenica

Moja Antica se zovee Josipa,
 bo su joj to imeno
 otac i maati unaprid nadili
 (kakor su vec/biili nakanili)
 da, ko diite paarvo,
 mlaadju ditcu hrani
 i od sveeg' zla brani.
 A, oje li moe?
 Josip oe pomo?
 Ma eu van ja ovde
 poviidaat' nic drugo:
 Zac je ma Antica
 did'va miljenica?

Dva'i'po godiisoe
 cuuvan ju moleeoe,
 dok maalo ne zreestee
 i z gnjazda poleti
 tici/mooj darhteeoe.

*

Una niti plaace,
 niti zanoviita,
 sve ca god joj triba
 maater' liipo piita;
 ono ceem' ju uucin
 panti i ponavlja -
 - jos joj maalo triba
 da sa'vnoo razpravlja.

*

A ka' joj je teeeko
 va kantuni/staane,
 skiinu mi okreene,
 dunboko uzdahne;
 i - dvii suze kruupne
 niz obraaz poteuu
 probodajuoe duusu
 didu i ditetu.

Unda ju zagaarlin.
 Uz saardce se stiisne,
 duusa se umiri
 pa mi se osmijhne:
 Ja te volin, dideee!

*

Di je saada Sunce?!
 Neka se zakrije!
 Jer, ca oe mi uno -
 - Josipa me grije!!!

*

Ma, volin ja puno
 Paarvu Radostnicu,
 kakoli i naasu
 Bjoondu Krasoticu,
 da i ne spominjin
 LJuutu m' Lipoticu,
 i Markioa Strasnog,
 Miiu Pivacicu.
 Sva je vnucad meni
 veli dar od Njega -
 fala Mu i slaava
 za viicna vrimenta!

Āli je Josipa
 dār mi osobiti;
 pripuni je saardce -
 - ne dā se hrōniti.
 Zāto sviin govōrin
 da ju puno volin.

*

Ča se toote more?!
 Jā njuu volin - ludo!
 Moja je Antica -
 - Āntee sveetog' čudo!³³

³³zd140114

³⁴Moja Moorica

Naaša Maarta j' divojčica.

Zvarkasta je ko kunica:
skôče, tečee, sve letii ...
nĭma miira ni kađ spii.

Ča god vidi, oponaša;
sve proviiva, sve iznoša;
svaaku stvâr van una taakne;
i tornâ ju kađ ju maakne!

Didā zovēe kađ ga nii,
a kađ doojde - sâmo s njiin!
I maater će bandunaati
da b' se s didun šla jigraati.

Rodiĭa se ko carnica -
- caarnih vlâsi, škuura liica.
Did je reka: *To j' Moorica.*
Bit' će prâva lipotica.

Lipotica jee postala,
ma moorica nii ostaala.
Sveto više bjoondi gree -
- po raaci od maatere.

³⁵Zemlja se jopet varti

Čuli smo se, ne vidili,
 kuntraali se, upoznaali,
 besedili, zakulaali,
 ceelu Zemlju opaasali
 i, na'krâtko ju fermaali.

Poslin tooga još trii dan'
 va istoj san robi sto:
 da me daržii stâlno buudnin,
 da s' opoojni voonj ne zguubi.

Unda mi je moja reekla:
 "Ma ča s' više ne prominiš -
 - otu robu ne zaminiš?! "

Sâmo san se osmiihnuu,
 zagaarli ju i bušnuu.

I, sviit se je pokrenu.

³⁶S Bogun ostāj novī Veli Rāte!

Tii ko da me višē ne poznīivaš!?
Jā govorīn - tii ne obadiivaš.
Unda, s Bogun! I da mi vanciivaš!

Dooša san ti i ovooga puta,
 saardca puna, zā'te sparenjāna,
 a tva vrāta su zakrakunāna.

Zāč se meni višē ne nādiješ?
 I još glāvu od mene okričēs!
 Ma ja vidin: Nii ti čīisto liice.

Dārī moji tii danās ne priīmaš!
 Oli mīslīš da jih ni ne triībaš?
 Reč ču ti ča ne očekiivaš:

Salizāne tvoje kaletice,
 vaartli, muuli, ođ driīva brodice
 pokrīli su petuun i plaastice.

Suuhi ziīdi i uuzki klančič,
 pā mocīre, griīblje, kōnalič,
 zravnaali ti tvoji nāpridnič.

Vaala tvoja - ma kā lipotīca! -
 liice pokri kakol' gubavica,
 ča od smraada, kundotov - i jaada.

Duušu svoju - jazik od Marula -,
 banduno si - ko da ga se sramiš -
 pa, po Vuuku, munade bljezgazriš.

I kakor te veče pripoznaati
 kad si isti ko svi *iini svaati?!* -
 - bo ne nosiš ča t' je zplela maati.

Zavele te plitkoost i hitiinja.
 Ma zaluudu sve tvoje ufanje
 da samiljaš na moderno zdanje.

So čiin *č*esh se saada tii diičiti?
 So kiin *č*esh se moči ponositi?
 Diči svojooj ča *č*esh govoriti?

*

*Č*aro mi je i sad znan
 da je dooša i toov dan:
Umar je mooj Veli Rat.

Toot' i mene, grin za njiin,
 svaršeetku se nadijin
 bo za novin ne žuudiin.

³⁷Grooblje od pokoja
(...; Ivka Barišić, 1927.-1945.; ...³⁸)

Z šume ziišla vučjā čopornija
razgoneč sve ča ne zavijja.
I pustošeč sva Boožja staniišča.
prognā čeljad s njihovih ognjiišča
po križ-puutih do grooznih stratiišča.

Pobiišnjeni, zvirskii jih pobiše
i va jaame teleesa hitiše;
žiivin jāpnūun zloslov napiisaali
i kamijnjun sve potaracaali,
da se nigdār več ne bi užstaali.

Ma je koren ostō di su reesli!
Puustih godišč suzami zaliivan,
moliitvami od Boga priziivan:
Da se skupu koosti poloamljene -
- pokoj nājdu duuše satarvene!

I znameenje se je učinilo:
Na gori je visokoj, pod Suuncun,
beelo cveeče z korena poniiklo!
Āndelič - put neba s glāvaami,
zagaarljeni s kriižimi-rukaami.

Doletili s kriilimi zkreečānin
do domāje, z kee bihu prognāni,
iisčuč prāvdu sve do u Dān Zādnji.
Grob do groba bez teleesā nuutra:
Pokoj-polje za počinak duušān!

*

Beeli kriiži, va karvi oprāni,
svi do jednoog su imenovāni.
Janjad Boožja, kuu vučad podāvi,
svidočit' če prid Jānjcun Zaklānin:
Da oproosti karvolocin znānin!

³⁷st260823

³⁸Unī ubeeliše haalje svoje va karvi Agānčevoj.

XXX